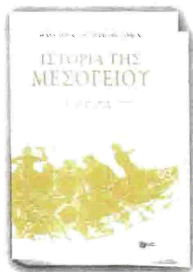


Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο : **ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**  
 Ημερομηνία: Παρασκευή, 22-01-2010  
 Σελίδα: 9  
 Μέγεθος: 443 cm<sup>2</sup>  
 Μέση κυκλοφορία: 32230  
 Επικοινωνία εντύπου: (210) 9296001

Λέξη κλειδί: **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ**

■ **Jean Carpentier & François Lebrun** (επιμέλεια)  
**Ιστορία της Μεσογείου**  
 μτφρ.: Δημήτρης Κωστελένος  
 εκδόσεις Πατάκη 2009, σ. 672, 29 €



**Τ**ο σημείο στο οποίο συναντιούνται η Ευρώπη με την Ασία και την Αφρική είναι ένας χώρος σύνθετος: Αιγαίο πέλαγος, ανάμεσα στην Ελλάδα και στη Μικρά Ασία, Αδριατική θάλασσα, ανάμεσα στην Ιταλία και την Ελλάδα, ή ακόμη ο Εύξεινος Πόντος, για να υποδεικνύει τη Μαύρη Θάλασσα, προς ανατολάς προέκταση της Μεσογείου. Στο πλαίσιο αυτό ορισμένοι τόποι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο, ιδιαίτερα τα νησιά, που αποτελούσαν διαμετακομιστικούς σταθμούς, όπως η Κρήτη, η Κύπρος, το πλήθος των νησιών του Αιγαίου, η Σαρδηνία, η Κορσική, οι Βαλεαρίδες νήσοι ή η Σικελία. Είναι ένας χώρος που μοιάζει σαν κλειστός κόσμος, με ένα μόνο άνοιγμα προς τα δυτικά, προς τον Ατλαντικό, ένα «οχυρωμένο λιμάνι». Η ιστορία της Μεσογείου κρατάει βυθισμένες τις πιο βαθιές ρίζες της μέσα στους διάφορους πολιτισμούς που αναπτύχθηκαν στις ακτές της. Οντας ένα μείγμα αρχαίων λαών με νέα στοιχεία που ήρθαν από την Αφρική, την Ανατολή ή την Ευρώπη, αυτά τα πρώτα κράτη, βασιλεία ή πόλεις, αρχικά φαντάζονταν τη Μεσόγειο σαν ένα όριο για την επέκτασή τους. Κατά τον 10 αιώνα μ.Χ., όταν γεννήθηκε ο χριστιανισμός και άρχισε ειρηνικά να εξαπλώνεται στις ακτές

της Μεσογείου, η ιστορία της *mare postium* θα ταυτιστεί με αυτήν της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Κατά τον 7ο και τον 8ο αιώνα η εξάπλωση του Ισλάμ πραγματοποιείται ως έναν μεγάλο βαθμό γύρω από τη Μεσόγειο και από τότε λίγο ως πολύ βίαιες συγκρούσεις των δύο μονοθεϊστικών θρησκειών συγκροτούν ένα βασικό κεφάλαιο αυτής της ιστορίας. Οι αραβομουσουλμανικές κατακτήσεις θα προκαλέσουν ένα βαθύ ρήγμα μεταξύ των λαών της βόρειας Μεσογείου, που παρέμειναν χριστιανικοί, και τους λαούς των μεσογειακών ακτών, που πέρασαν στην εξουσία των Αράβων και προοδευτικά εξισλαμίστηκαν. Σε επαφή με τον ελληνοχριστιανικό, τον λατινοχριστιανικό και το Ισλάμ, η θάλασσα της Μεσογείου δεν θα γίνει πλέον ένας τόπος αντιπαράθεσης, αλλά και ένας προνομιούχος χώρος οικονομικών και πολιτιστικών ανταλλαγών.

Η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους στα μέσα του 15ου αιώνα και η διάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας άνοιξαν τον δρόμο στις βλέψεις των Σλάβων του Βορρά και της Μόσχας για συνένωση του ορθόδοξου χριστιανικού κόσμου. Το όνειρο μιας μεσογειακής αυτοκρατορίας παρέμενε πάντα ζωντανό· μετά τους ειδικολόγους αυτοκράτορες της Ρώμης και τους χριστιανούς αυτοκράτορες του Βυζαντίου, οι μουσουλμάνοι σουλτάνοι της Κωνσταντινούπολης θα επιχειρήσουν την κατάκτησή της. Στις αρχές του 16ου αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η Ισπανική Αυτοκρατορία, που μοιράζονταν το μεγαλύτερο τμήμα της Μεσογείου, ήταν υπερδυνάμεις με πλανητικές φιλοδοξίες, και η δημοκρατία της Βενετίας με τον πλούτο και την καλλιτεχνική της παράδοση σε διαρκή ανανέωση πρόσφερε στους υπηκόους της εξαιρετικής ποιότητας συνθήκες ζωής για την εποχή. Από τα μέσα όμως του 16ου και ακόμη από τις αρχές του 17ου αιώνα η Μεσόγειος παραμελήθηκε προς όφελος των χωρών της βόρειας Ευρώπης και του Ατλαντικού. Τα νέα είδη εμπορίου που δημιουργήθηκαν από τις Μεγάλες Ανακαλύψεις – ζάχαρη, καφές, σοκολάτα, βαφικές ύλες–, δεν της έφερναν παρά μικρά κέρδη, και το εμπόριο των μπαχαρικών κατά το μεγαλύτερο μέρος του είχε εκτραπεί. Η Γένοβα, η Βενετία ή η Κωνσταντινούπολη δεν ήταν πλέον σημαντικά λιμάνια. Μετά τη Σεβίλη, τη Λισαβόνα και την Αμβέρσα η πρωτοκαθεδρία θα περάσει στο Λονδίνο και στο Αμστερνταμ. Εντούτοις η Μεσόγειος θα εξακολουθήσει να έχει τη δικιά της ζωή. Θα εμφανιστούν νέες πόλεις και νέα λιμάνια, ενώ άλλες, όπως η Μασσαλία και η Σιμόνη, με συμμετοχή των εμπό-

ρων από τις χώρες του Ατλαντικού, θα γνωρίσουν μια λαμπρή άνθηση. Το 1815, η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η Ισπανία ήταν κράτη σε παρακμή, ενώ η Δημοκρατία της Βενετίας δεν υπήρχε πια. Η Αγγλία, μια ξένη δύναμη στον χώρο, θα αρχίσει να την ελέγχει. Η πειρατεία θα αρχίσει σταδιακά να εξαλείφεται, γιατί η Ευρώπη έχει τη δύναμη να ελέγχει τη θάλασσα, δημιουργώντας αγορές, ενώ η ατιμοκίνηση θα επιτρέψει τη γρήγορη και φτηνή μεταφορά των εμπορευμάτων.

Το 1869 το άνοιγμα της διώρυγας του Σουέζ θα ολοκληρώσει την ενσωμάτωση της Μεσογείου στην ευρωπαϊκή επιρροή. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έχει αρχίσει σταδιακά να εξασθενεί και πολύ σύντομα δεν θα μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους και η Ευρώπη θα αποκτήσει τον έλεγχο του θαλάσσιου χώρου. Η ευρωπαϊκή επικράτηση στηρίζεται, από τα μέσα του 19ου αιώνα έως το 1939, σε πόλεις-λιμάνια που ξεφεύγουν από τον έλεγχο των κρατών. Το Αλγέρι, η Αλεξάνδρεια, η Βηρυτός, η Σιμόνη, η Θεσσαλονίκη, η Μασσαλία, η Βαρκελώνη κινούνται περισσότερο στον ρυθμό της Μεσογείου παρά στον ρυθμό των χωρών όπου επίσημα ανήκουν. Αυτές οι κοσμοπολίτικες πόλεις-«κράτη» θα αποτελέσουν την περίοδο αυτή την ουσία της Μεσογείου.

Ο μισός αιώνας που θα ακολουθήσει μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο θα αποτελέσει μια περίοδο εξαιρετικής αστάθειας. Οι γεωπολιτικές αντιπαλότητες, οι συγκρούσεις συμφερόντων, οι συγκρούσεις ταυτότητας θα πολλαπλασιάσουν τις εστίες πολέμου.

Ο συλλογικός τόμος, τον οποίο επιμελήθηκαν ο Ζαν Καρπεντιέ –επίτιμος γενικός επιθεωρητής Γενικής Παιδείας στη Γαλλία– και ο Φρανσουά Λεμπρέν –επίτιμος καθηγητής Σύγχρονης Ιστορίας του Πανεπιστημίου Οτ-Μπρετάν Ρεν-ΙΙ–, συνδυάζει ένα υψηλό επιστημονικό επίπεδο, χάρη στην ποιότητα των συγγραφέων των επιμέρους μερών, που είναι όλοι καθηγητές γαλλικών πανεπιστημίων, εξειδικευμένοι στην κάθε περίοδο. Με δομή περίπου τριάντα κεφάλαια, συγκροτημένα σε πέντε μεγάλα μέρη, η *Ιστορία της Μεσογείου* συνιστά μια ιστορία, απαλλαγμένη από τις προκαταλήψεις, της «Εσωτερικής θάλασσας» και των λαών που κατοικούν στις ακτές της, από τις απαρχές έως την εποχή μας. Εξαιρετική από κάθε πλευρά η έκδοση –έπαινο αξίζουν η δουλειά του μεταφραστή και η άριστη επιμέλεια των Μ. Λεβντοπούλου, Ν. Γιαντοή και Μ. Κοκολάκη–, συνοδεύεται από παρατηρήματα που περιέχουν χρήσιμους χάρτες, χρονολόγιο, στατιστικούς πίνακες και πλούσια βιβλιογραφία.